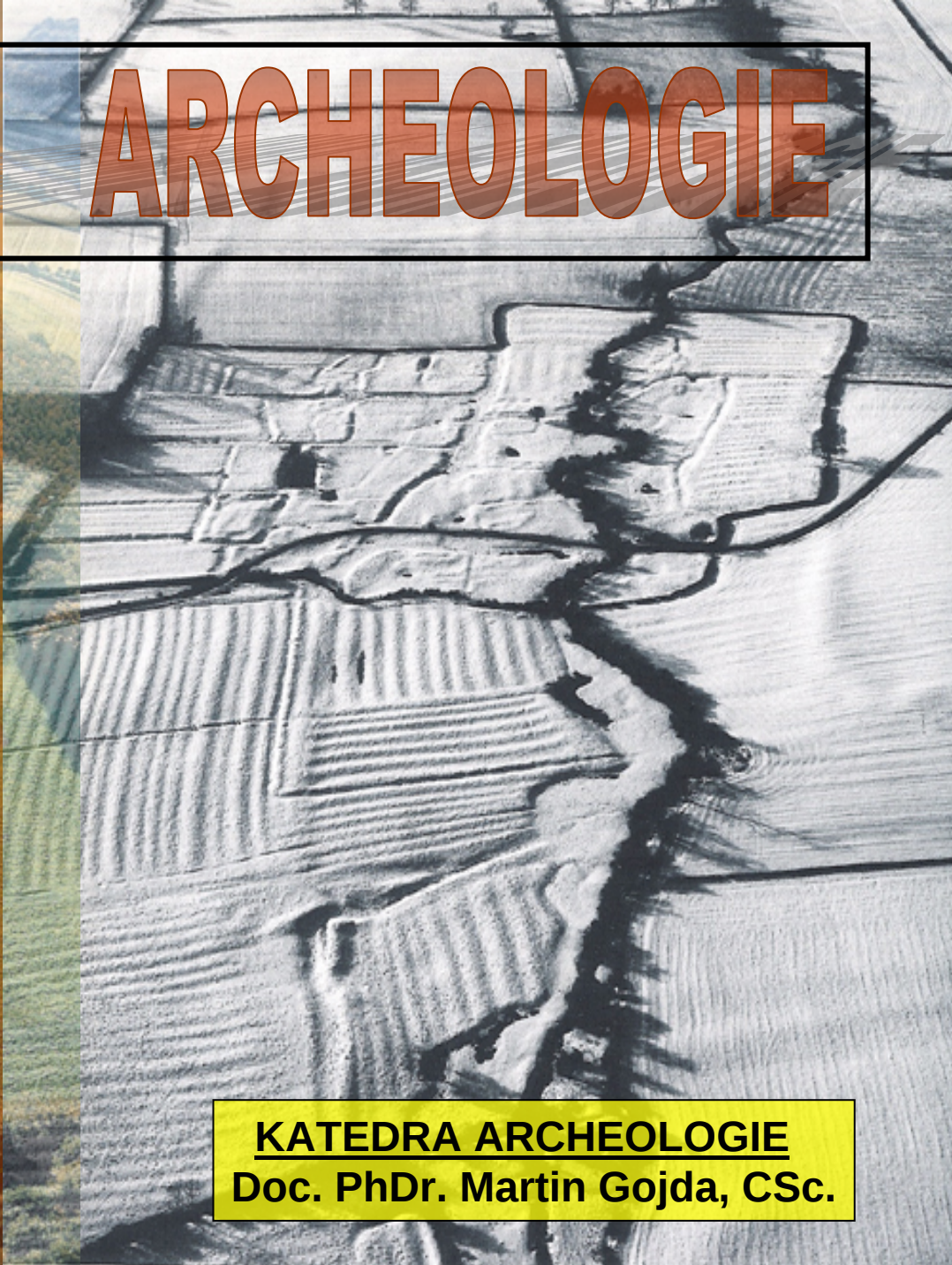

KRAJINNÁ

ARCHEOLOGIE

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA
Fakulta filozofická

KATEDRA ARCHEOLOGIE
Doc. PhDr. Martin Gojda, CSc.

12. NEMOVITÉ PAMÁTKY PRAVĚKU – NOVOVĚKU ZACHOVANÉ V RELIÉFU KRAJINY

(Evropa mírného klimatického pásma, ČR)

D. Sakrální (kultovní) objekty / areály

S V A T Y N Ě (posvátné/svaté místo): prostor, kde se projevila nadlidská moc a kde je možno očekávat její další projevy. Místo, které vyvolává uctivou bázeň až hrůzu a současně fascinuje.

První (nejstarší) **svaté místo**: HROB (resp. uložení lidských kostí ve skalních dutinách/puklinách) - místo, kde se prolínají světy živých a mrtvých.

Pojmosloví:

posvátno/posvátný – hagios – sacer (sakrační vs. profánní)

numinose/numinosum – (boží) pokyn
(lat. numen;) – R. Otto

hierofanie (M. Eliade)

přesahuje možnosti lidského chápání, fascinuje, vzbuzuje stav bezmoci, obdiv, pokoru, nutí člověka k činnosti a rozvíjí jeho vůli.

Umístění svatyně v krajině: souvisí především se **symbolickou složkou lidského chápání prostoru** (vkládání náboženských významů do přirozeného prostředí a prolínání přirozených a kulturních složek krajiny).

„Snaha člověka o vizualizaci svého pochopení přírody, o zpřesnění přírodní struktury a vyjádření tak oné existenciální opory, kterou našel“ (C. Norberg-Schulz)

Velmi časté je proto umístování svatyní a kultovních areálů na výrazných bodech v krajině (vertikála spojující podzemí, zemi a nebe)

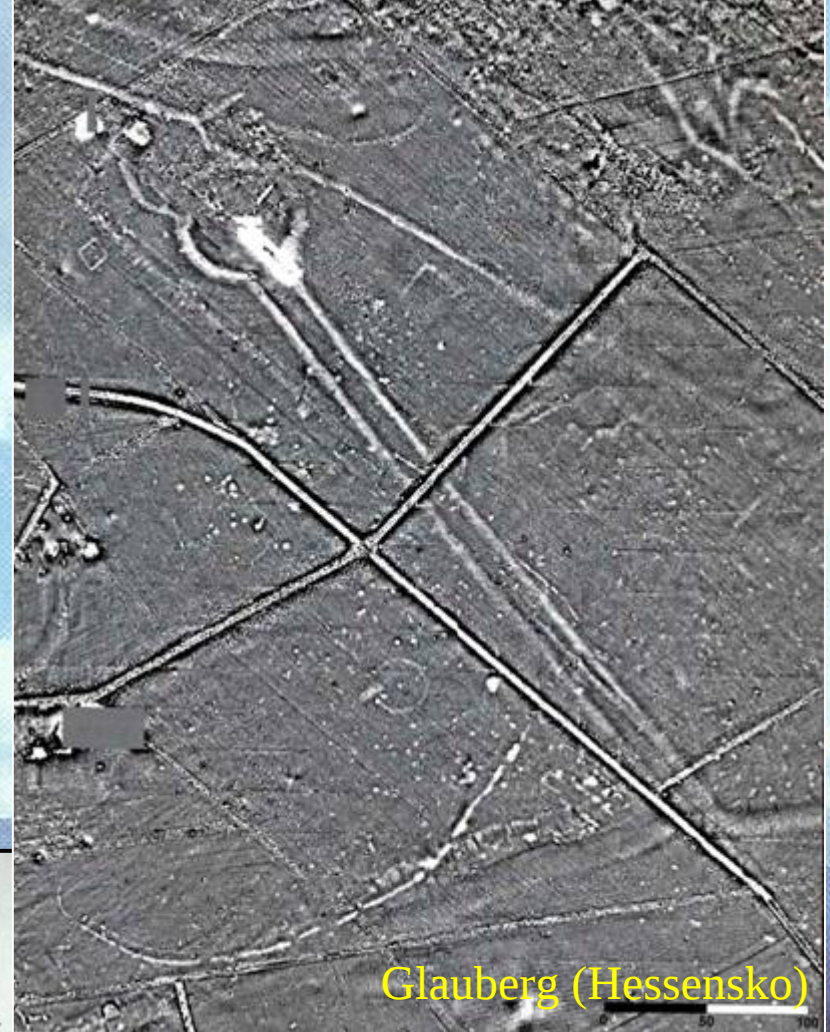
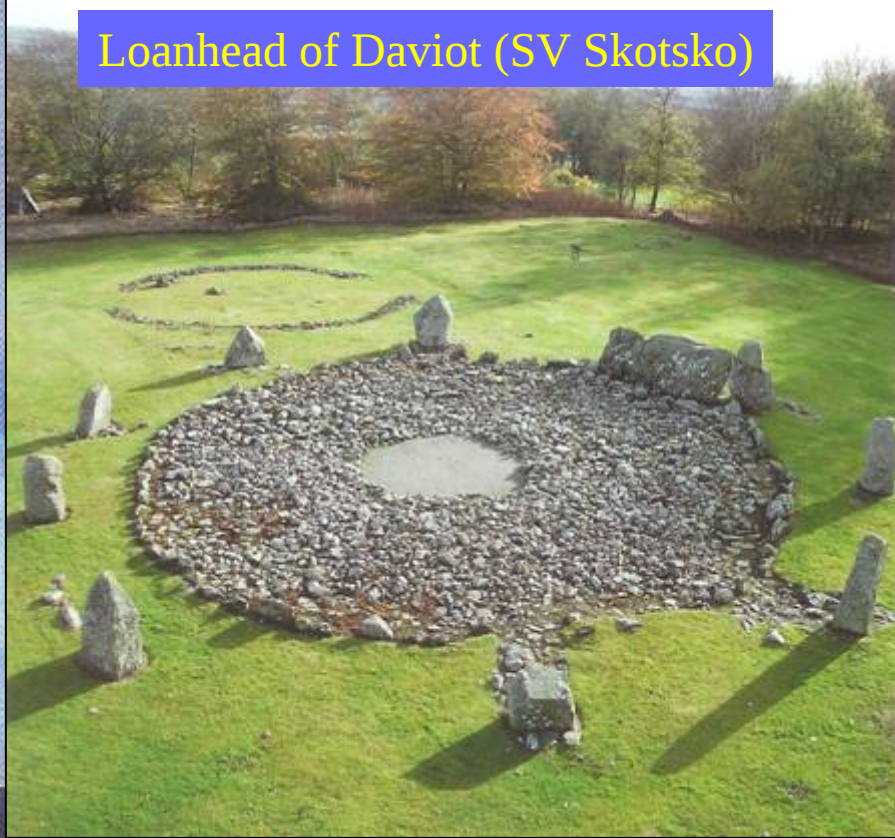
Hora, vysoká skála: místo na cestě k nebesům

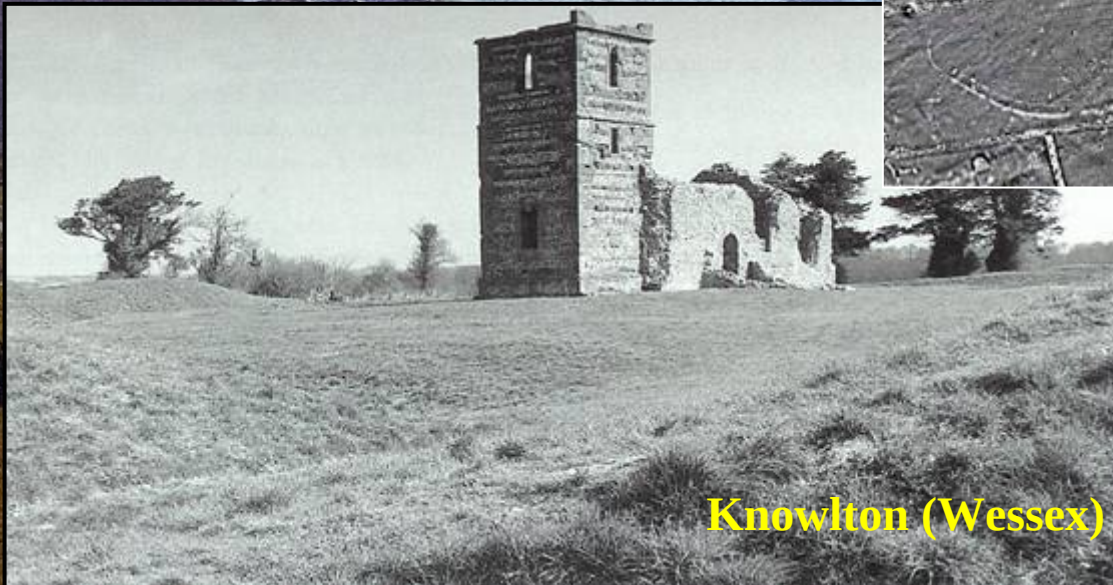
*Časté je spojení obou těchto principů:
kombinace posvátné hory a jeskyně*

Jeskyně, propast, vodní hlubina: vstup do podzemí

Loanhead of Daviot (SV Skotsko)

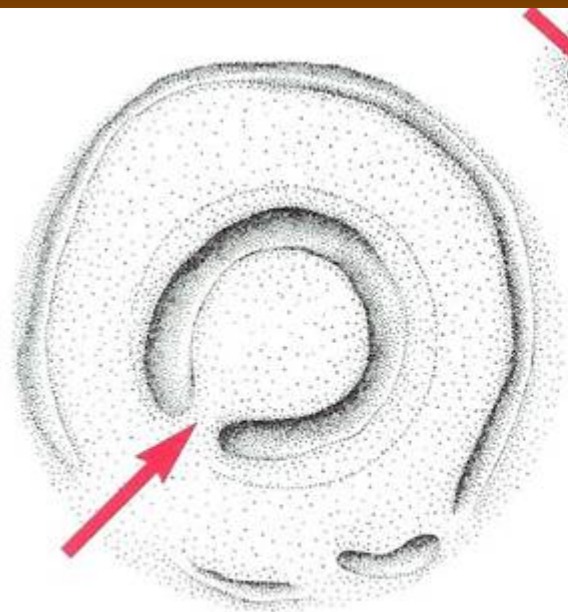

Glauberg (Hessensko)

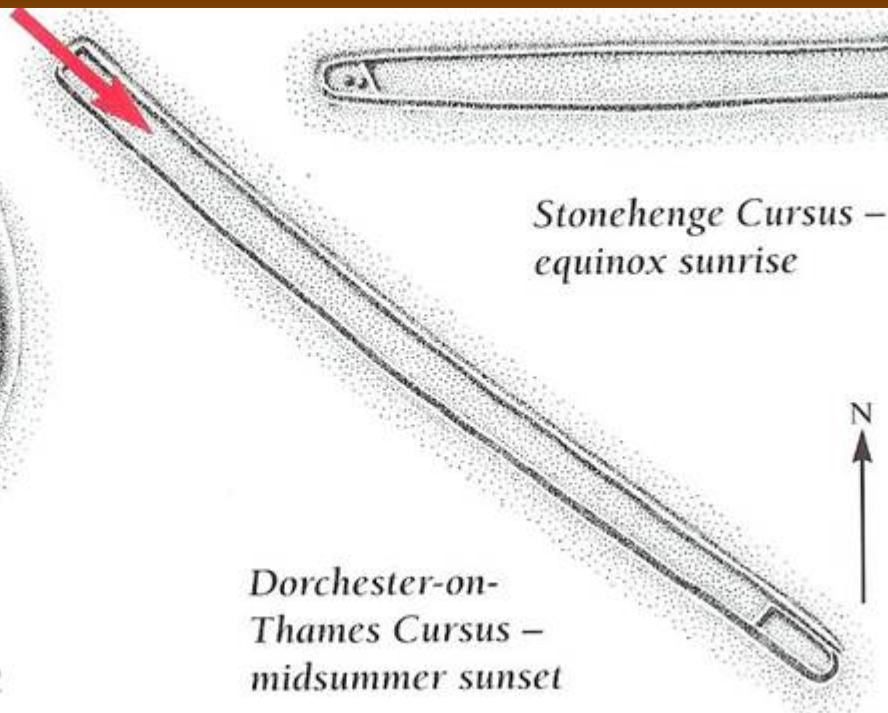

Knowlton (Wessex)

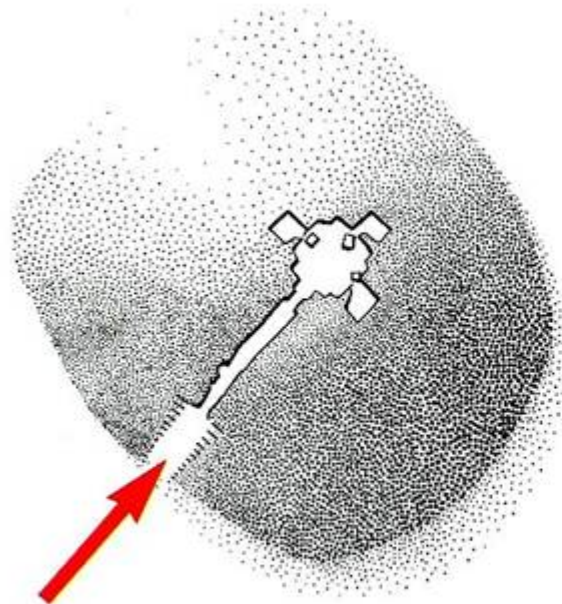

Arminghall – midwinter sunset

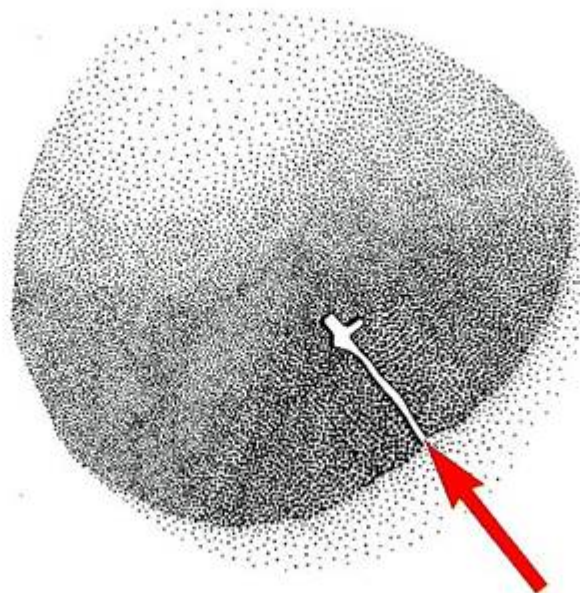

*Stonehenge Cursus –
equinox sunrise*

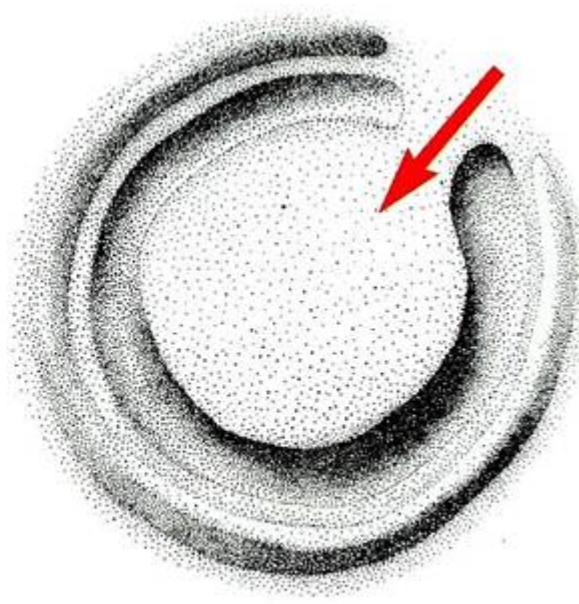
*Dorchester-on-
Thames Cursus –
midsummer sunset*

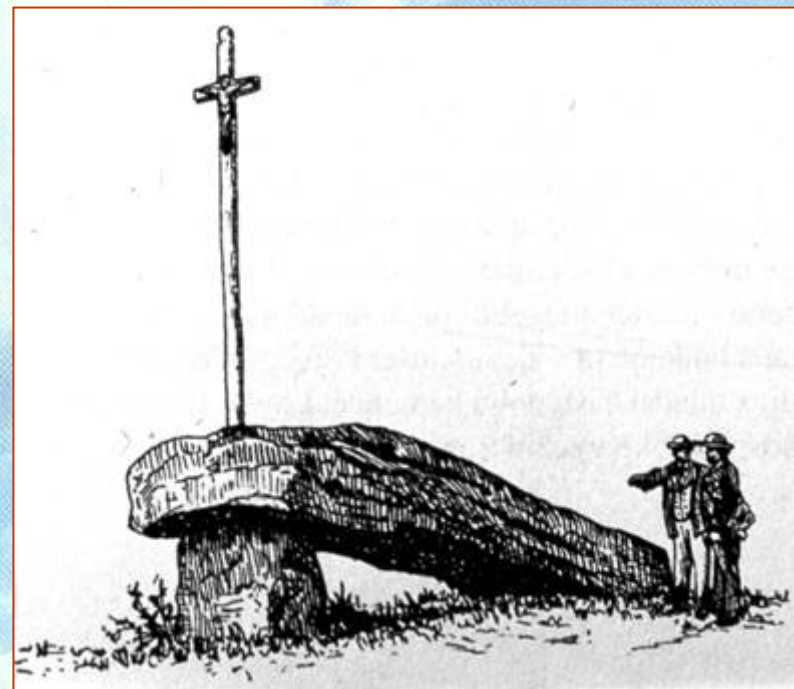
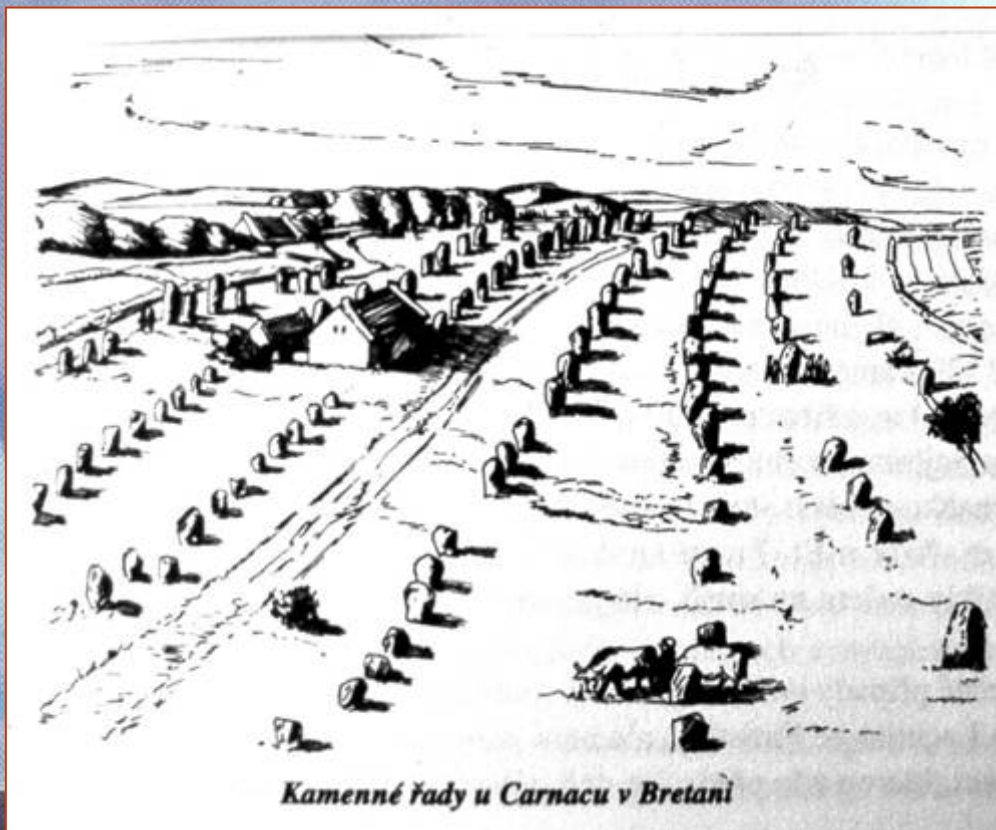
Maes Howe – midwinter sunset

Newgrange – midwinter sunrise

Coneybury – midsummer sunrise

Dobová vyobrazení
pravěkých sakrálních
areálů objektů

William Stukeley's view of the Cursus

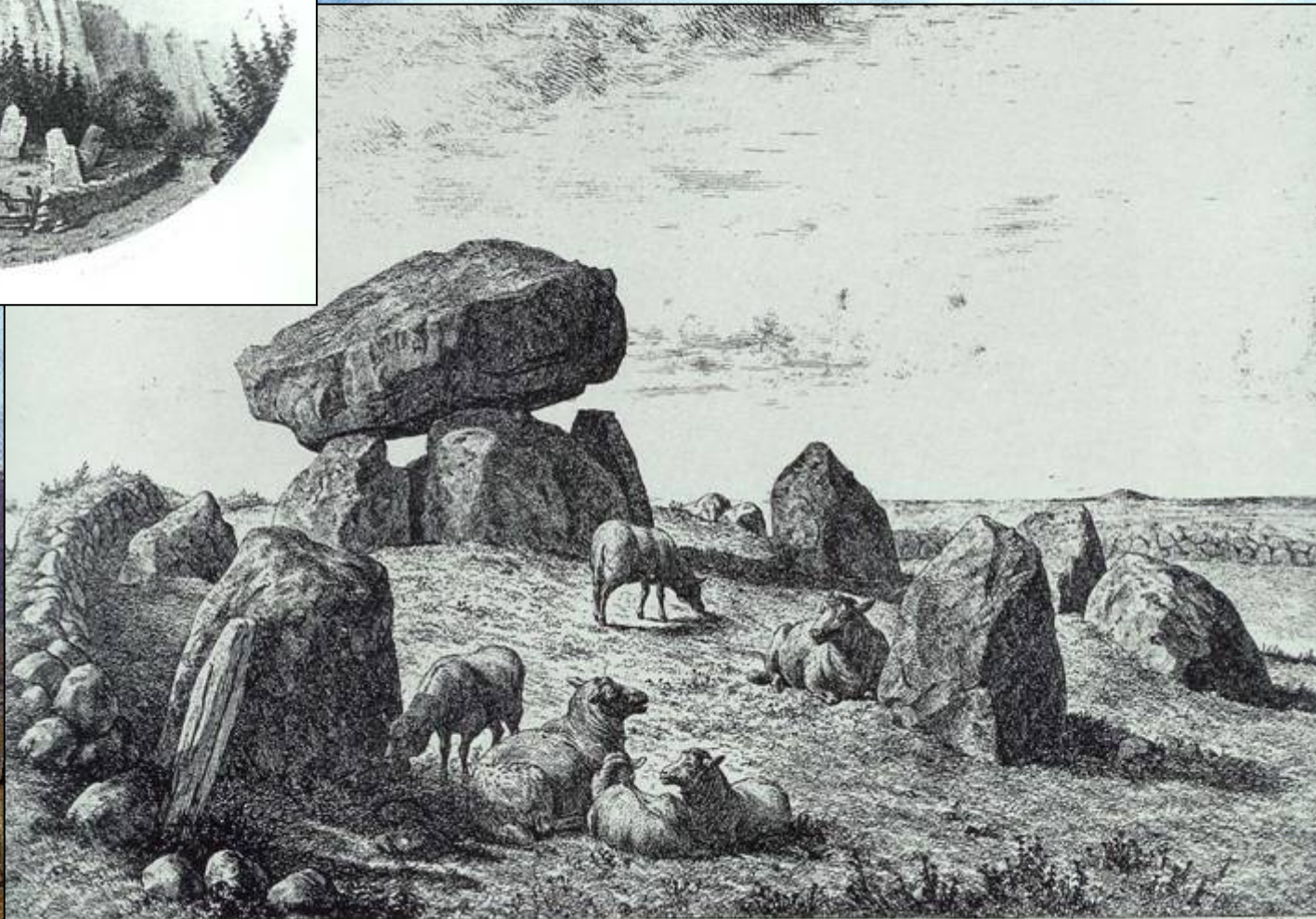
S. Brissos (Portugalsko):
dolmen transformovaný do
křesťanské kaple (17. stol.)

Öland (Švédsko)

Nyrup (Dánsko)

LANEDYSSE VED NYRUP

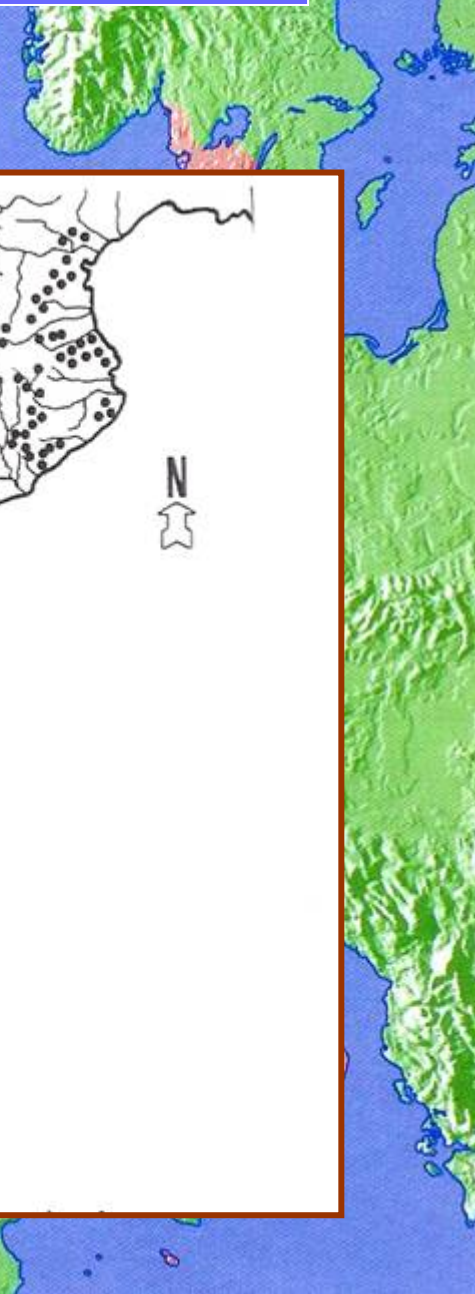
Bakken Sogne paa Refsnæs

A. F. Madsen

MEGALITICKÉ PAMÁTKY

Ky

SOLITÉRNĚ VZTYČENÉ KAMENY (MENHIRY)

Několik tisíc lokalit
(zejména **Francie**;
Anglie, S Itálie, Py-
renejský poloostrov,
Německo)

MENHIRY V ČECHÁCH (?)

Klobuky

Libenice

Drahomyšl

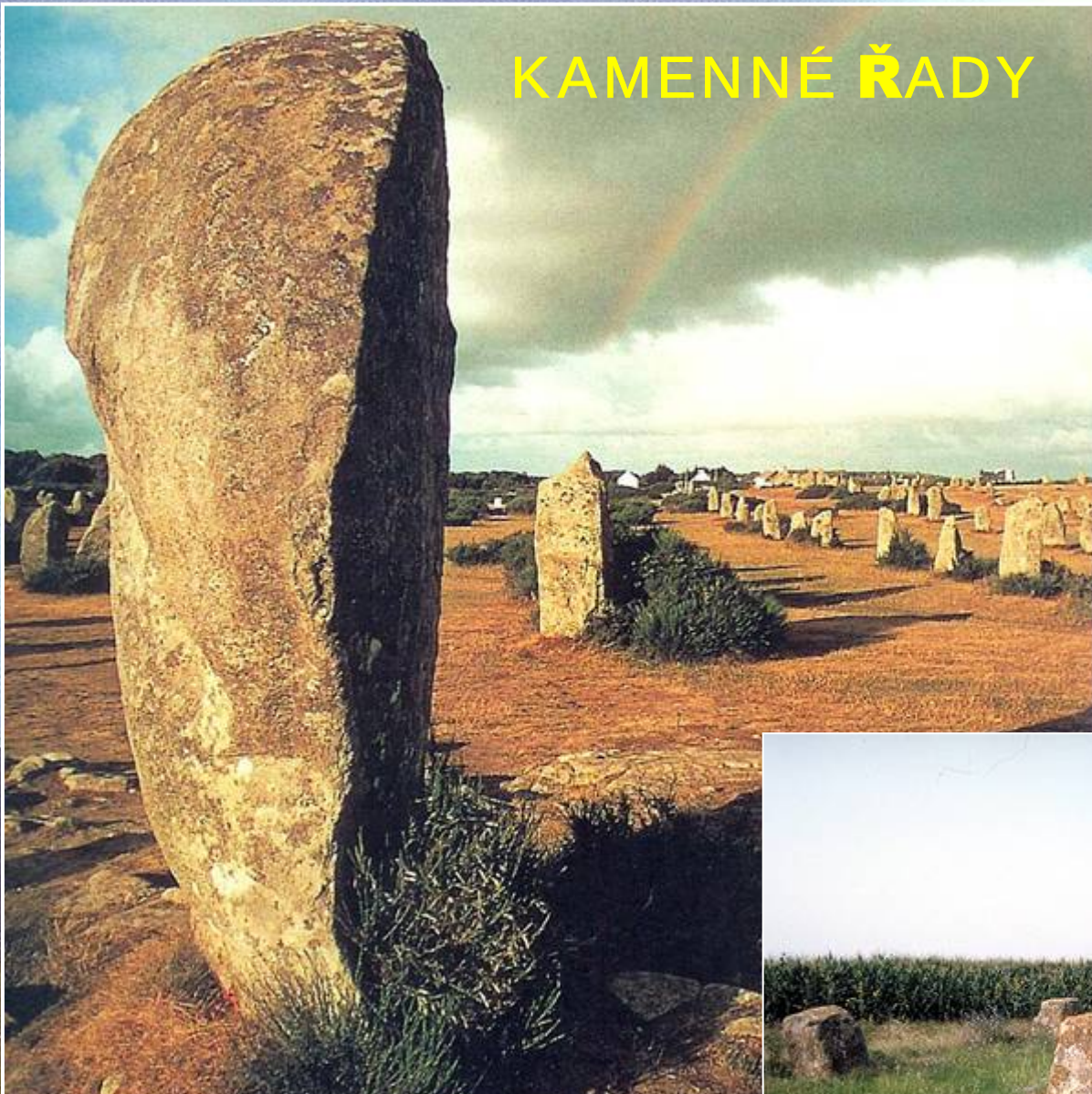
Datování (pouze libenická stéla)
Materiál (převážně pískovec)

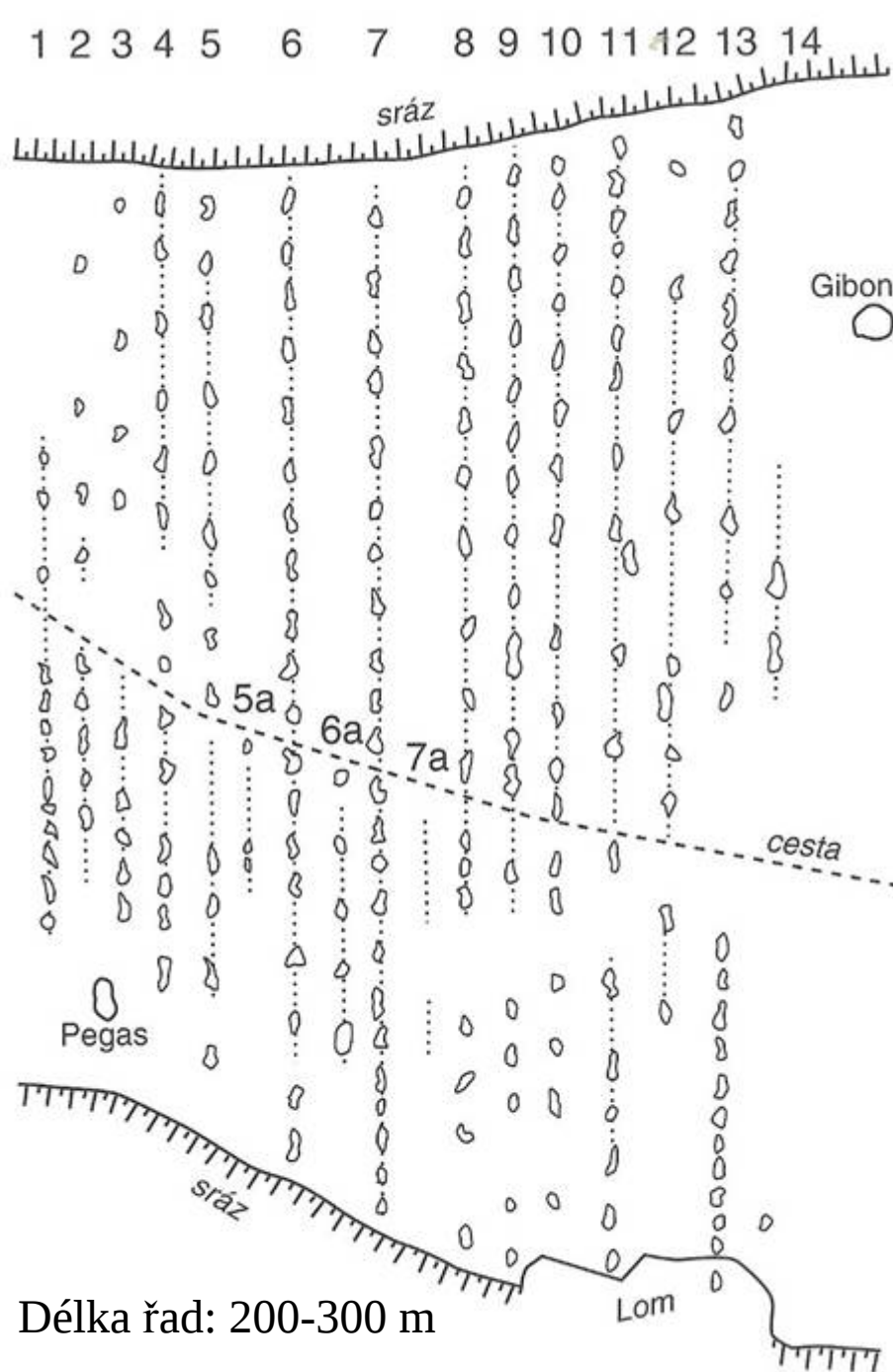
Terce (a Klobuk)

uvádí 26 megalitických památek

KAMENNÉ ŘADY

Carnac: asi 3.000 kamenů (v: 1-4 m);
délka: téměř 4 km

Délka řad: 200-300 m

Patrné valy bez vyčnívajících kamenů jsou naznačeny tečkovanou čarou.

KAMENNÉ KRUHY

cromlechy

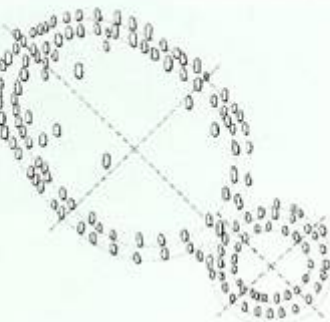
stone circles

Almendres (Portugalsko)

ALMENDRES I
(NEOLÍTICO ANTIGO-MÉDIO)

ALMENDRES II
(NEOLÍTICO MÉDIO)

ALMENDRES III
(NEOLÍTICO FINAL)

ALMENDRES
(NEOLÍTICO FINAL)

Evora (Portugalsko)

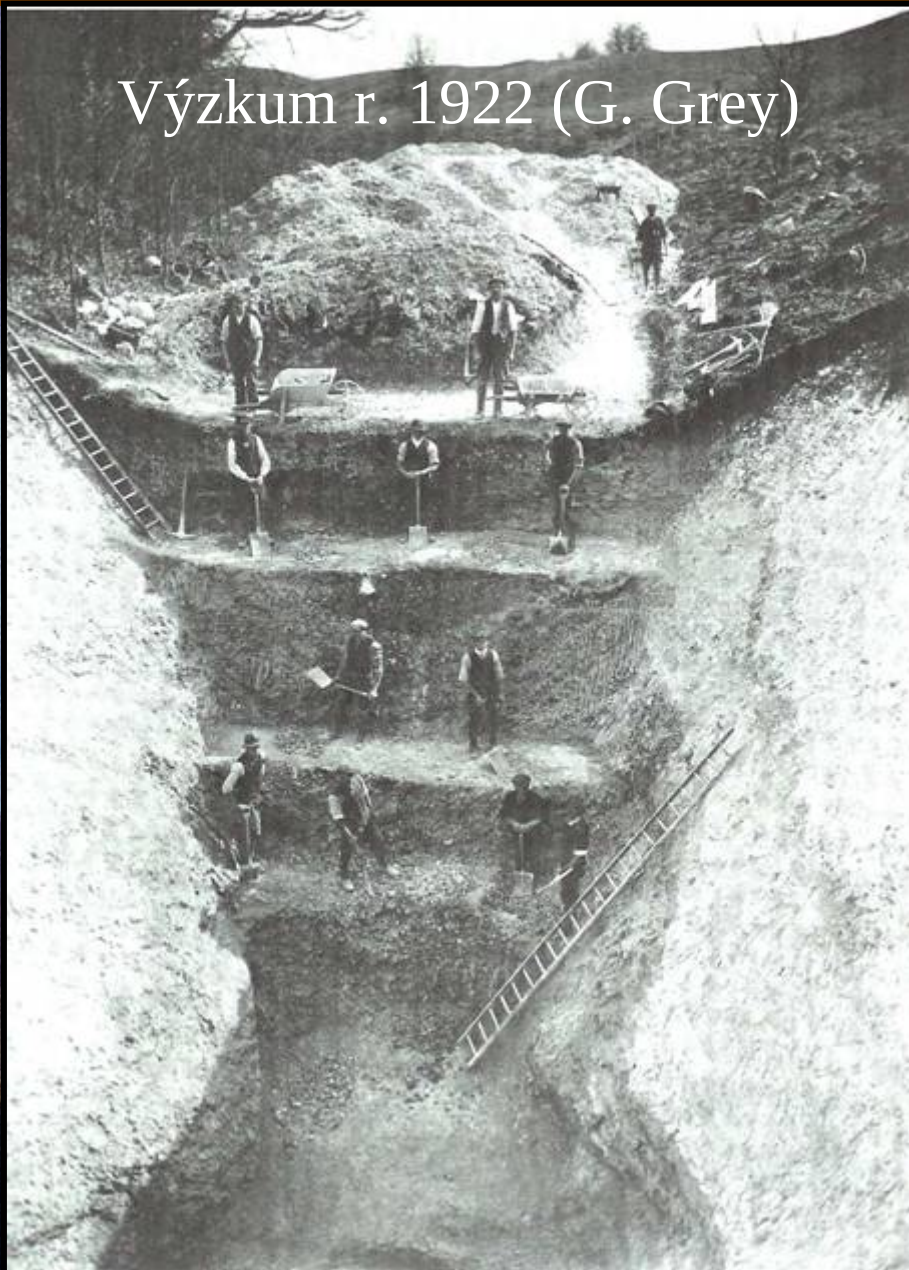
KAMENNÉ KRUHY

KRUHOVÁ OHRAZENÍ

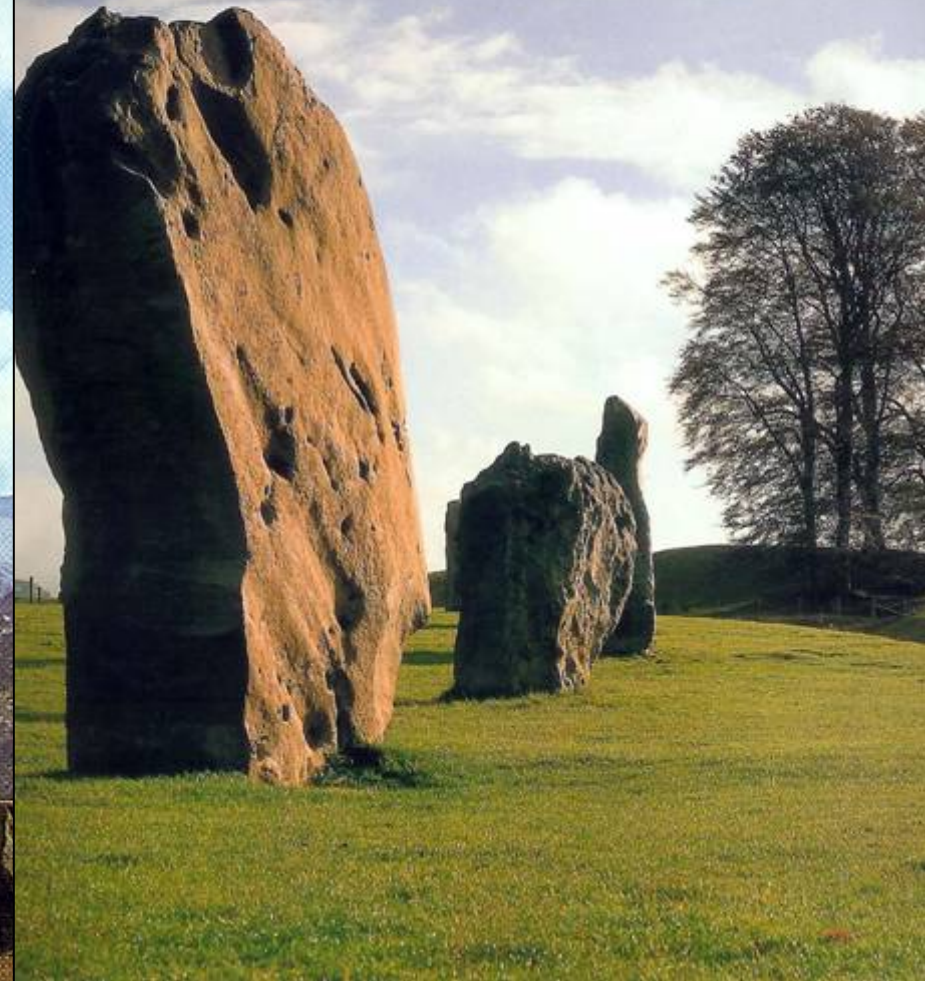
se vztyčenými kameny
či bez nich (angl.: henge)

Výzkum r. 1922 (G. Grey)

AVEBURY

AVEBURY

Výška/šířka valu: 6/10 m

Plocha: 11 ha

Počet kamenů (pův./dnes):
600/76 - pískovec;

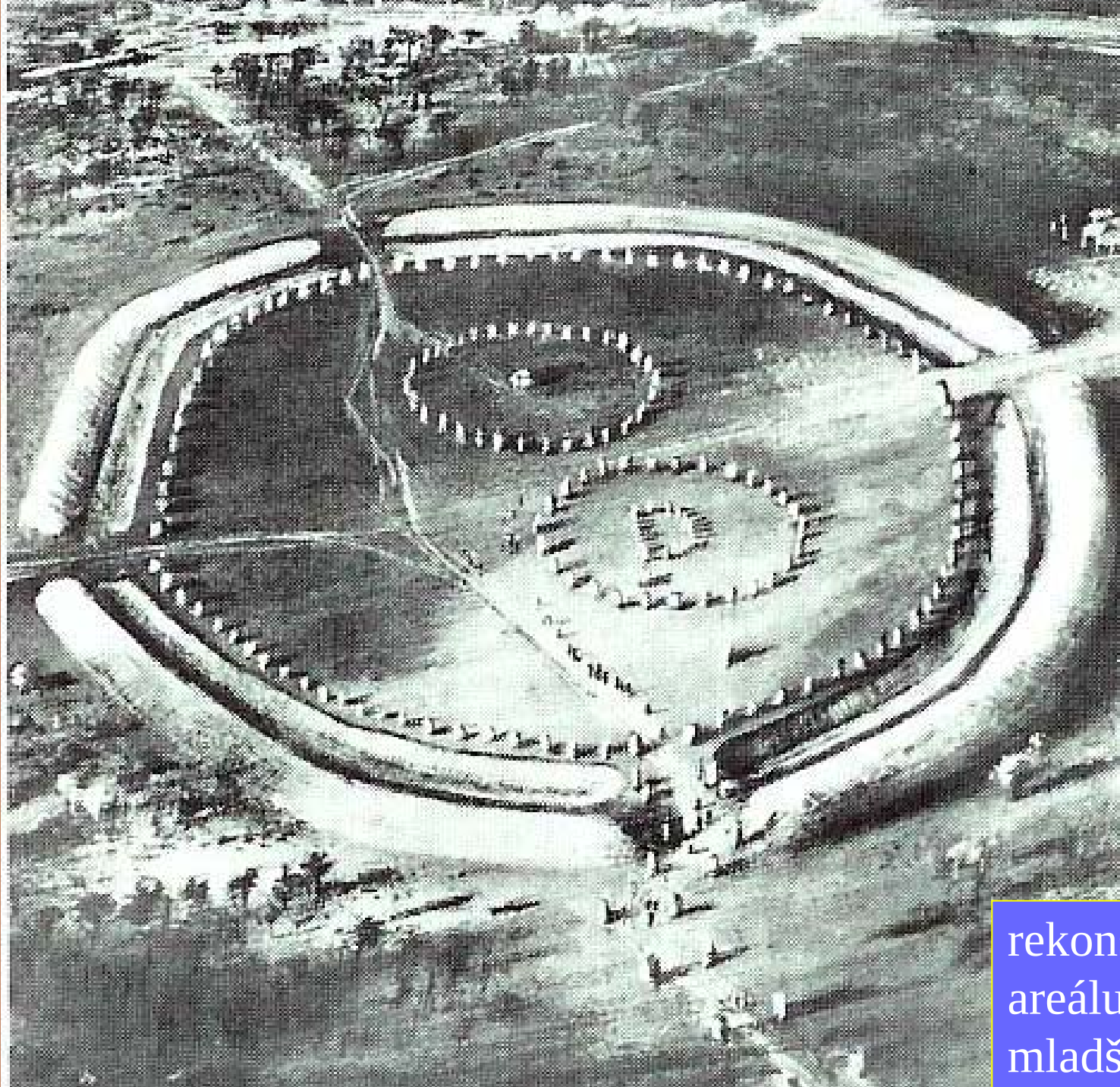
Váha: 10 tun (největší: 60 t)

Datování: 2.pol. 3.tis.př.Kr.

1649: J: Aubrey

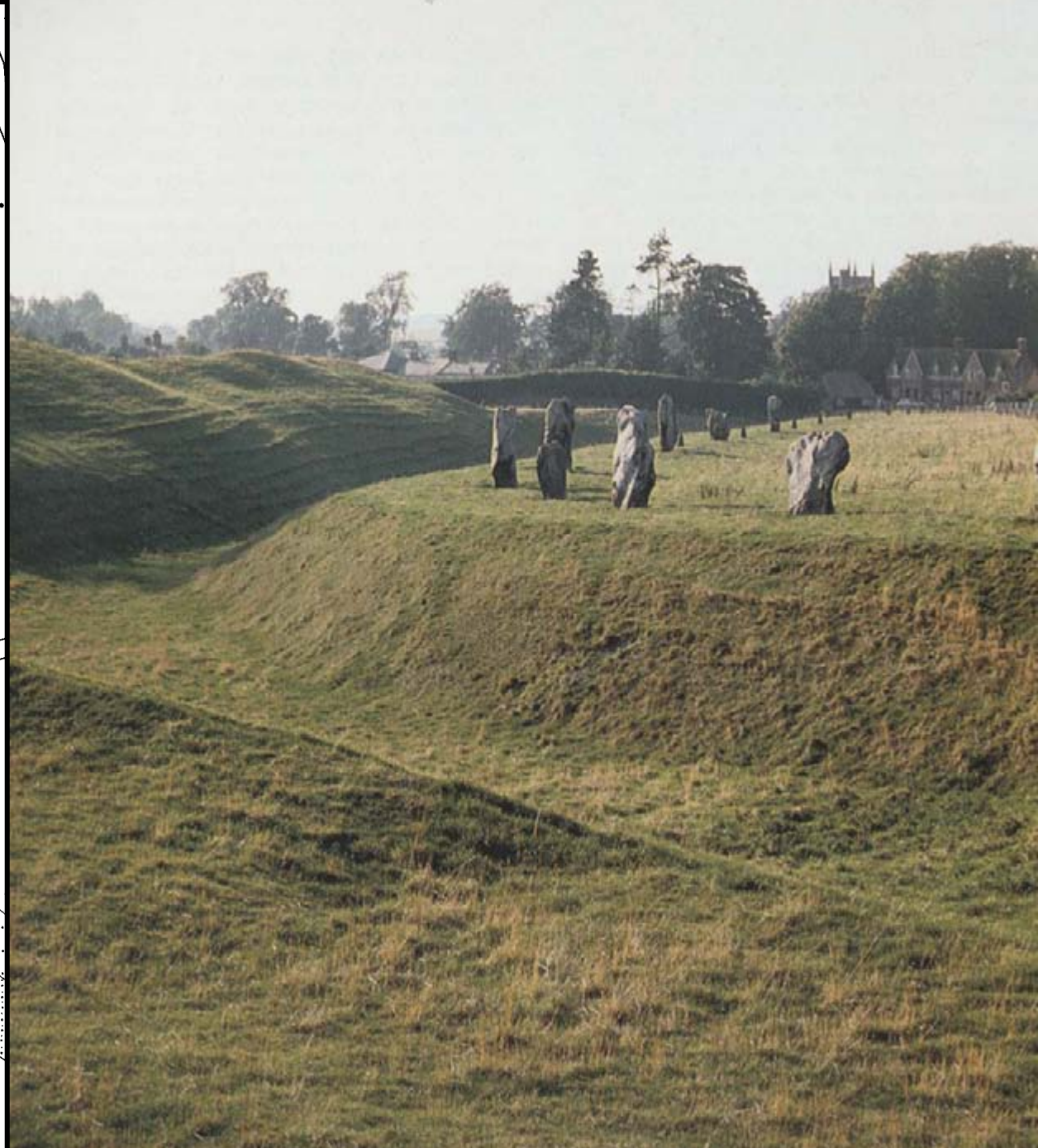
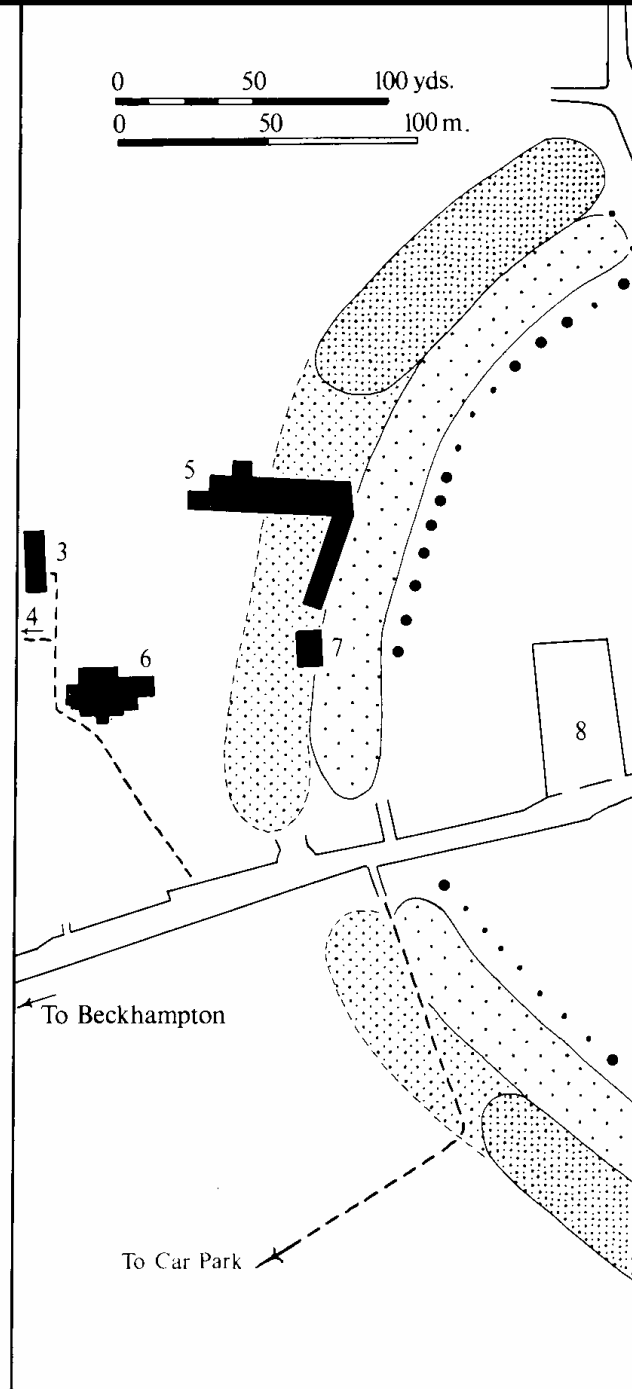
1908-22: první archeol. odkryv (G. Gray) – příkop, datování objektu

1934-39: výzkumy a rekonstrukce (A. Keiller)

rekonstrukce
areálu v Avebury:
mladší fáze

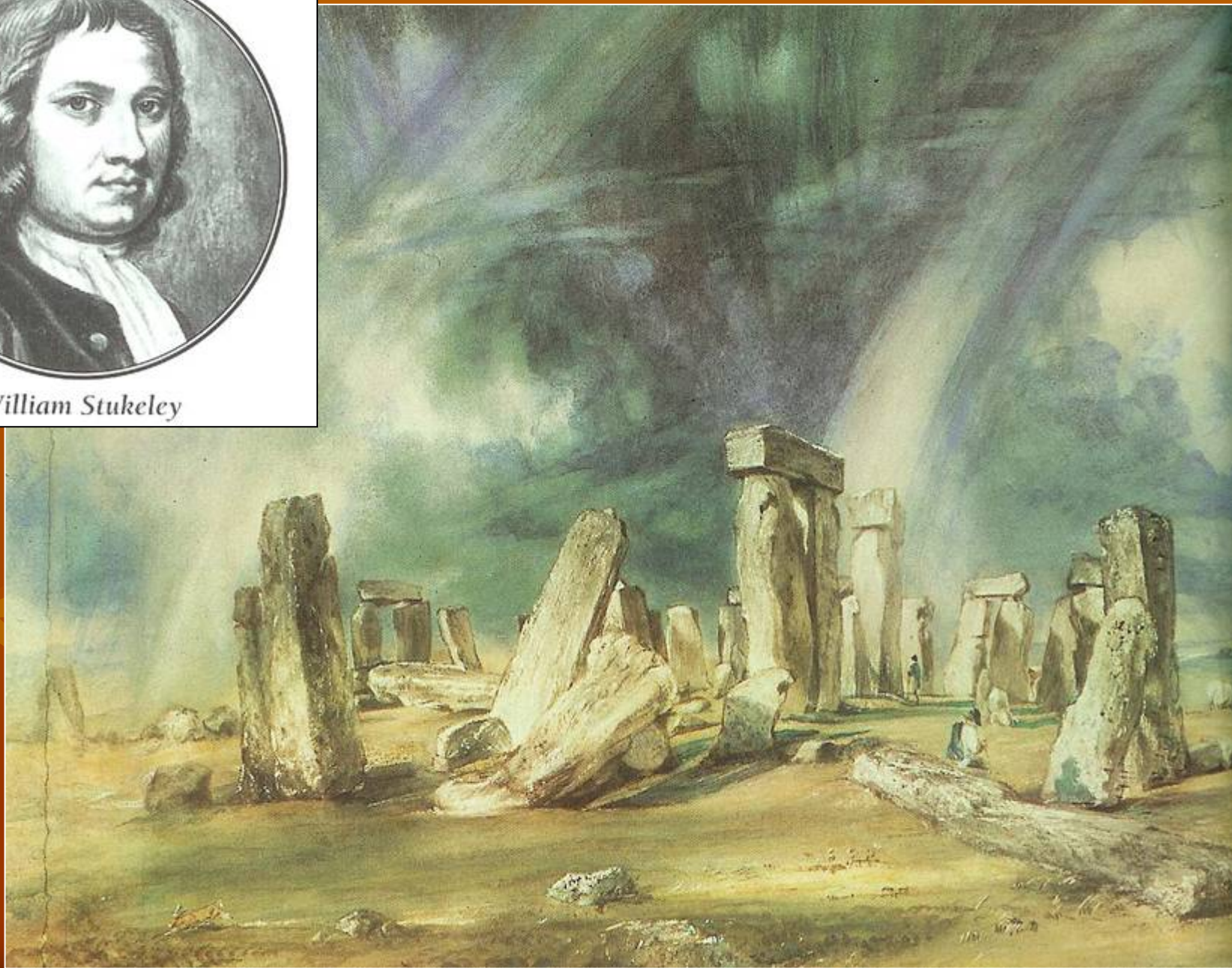

STONEHENGE

William Stukeley

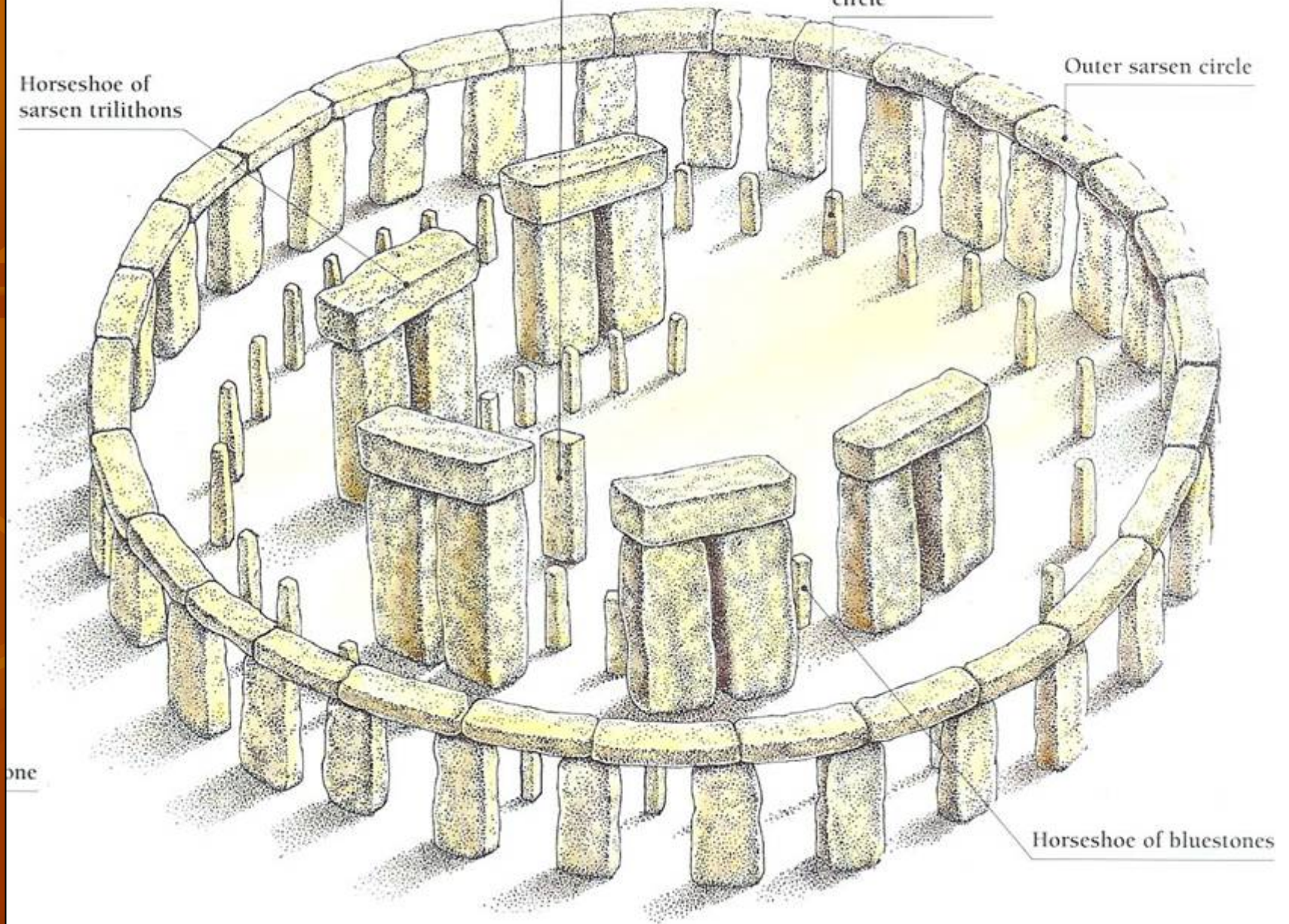

Altar Stone

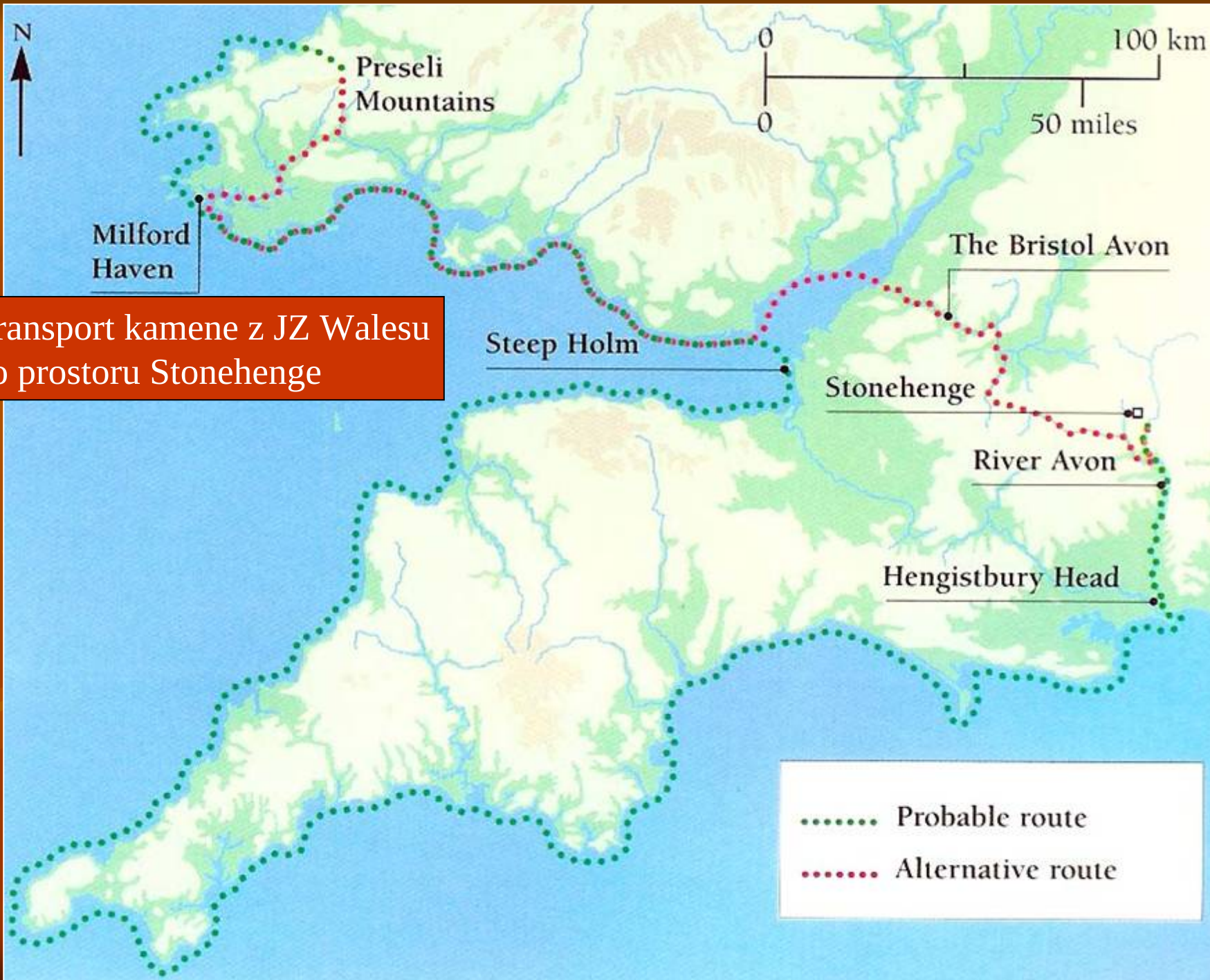
Outer bluestone circle

Outer sarsen circle

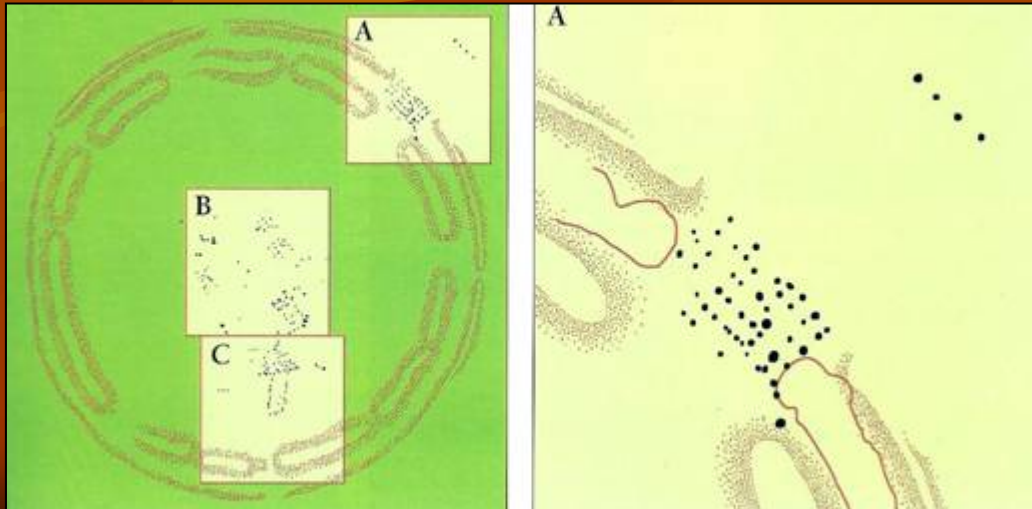
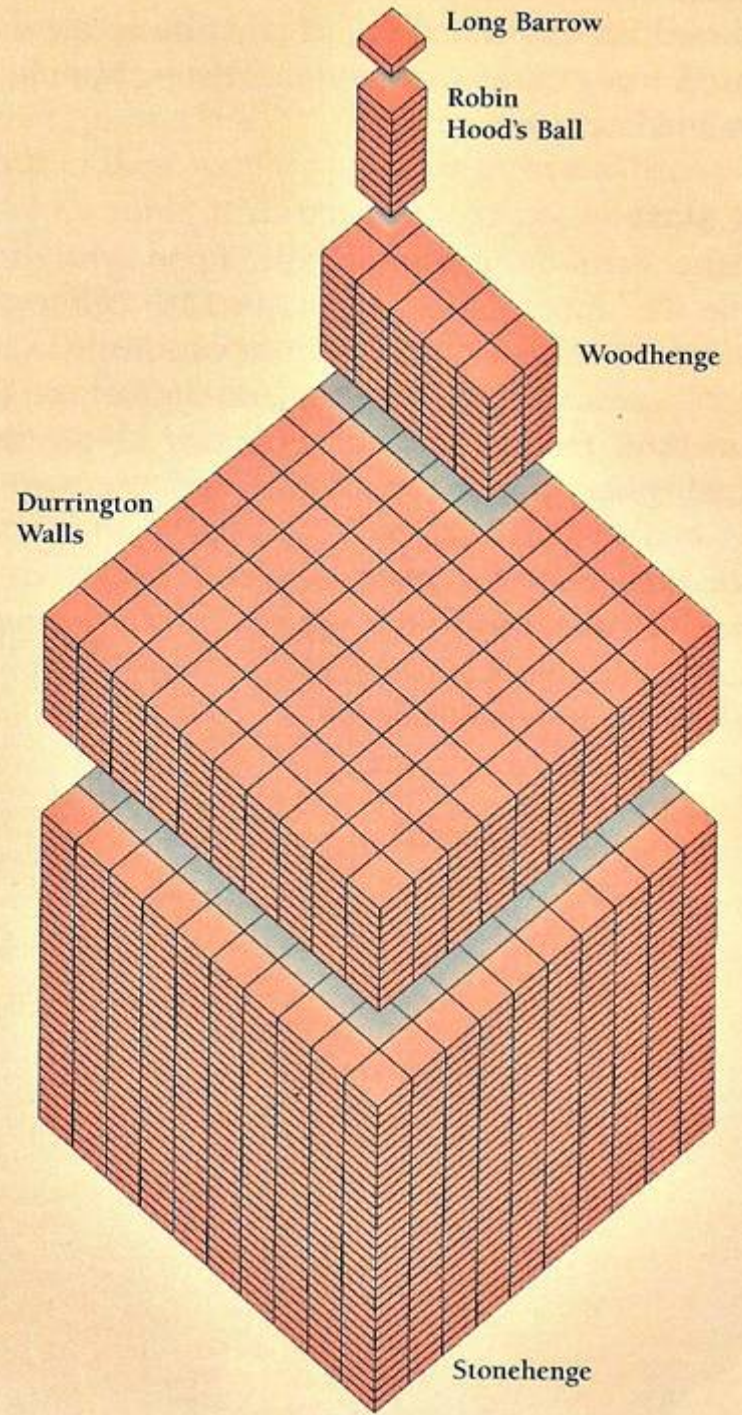
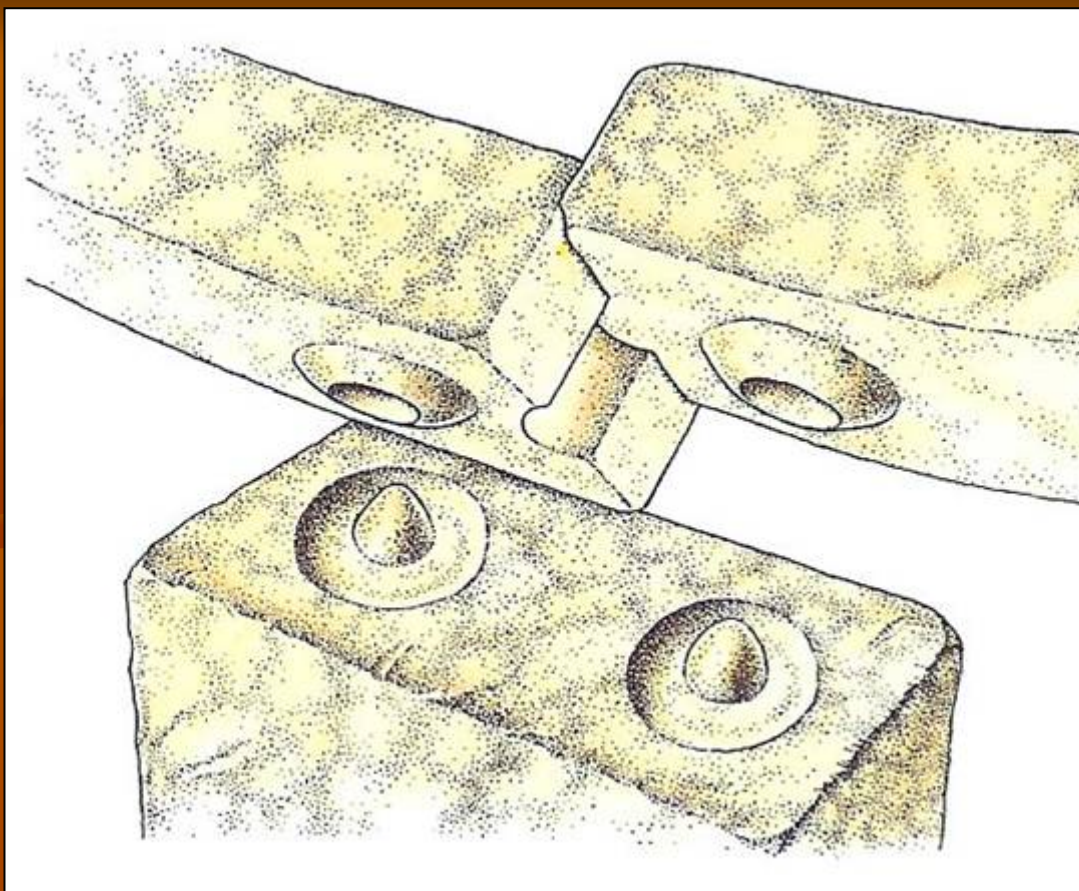
Horseshoe of
sarsen trilithons

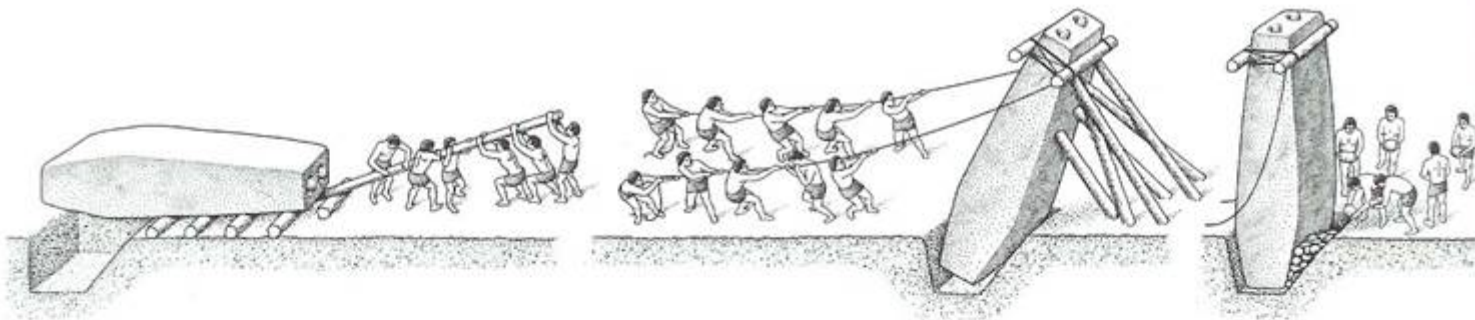
one

Transport kamene z JZ Walesu
do prostoru Stonehenge

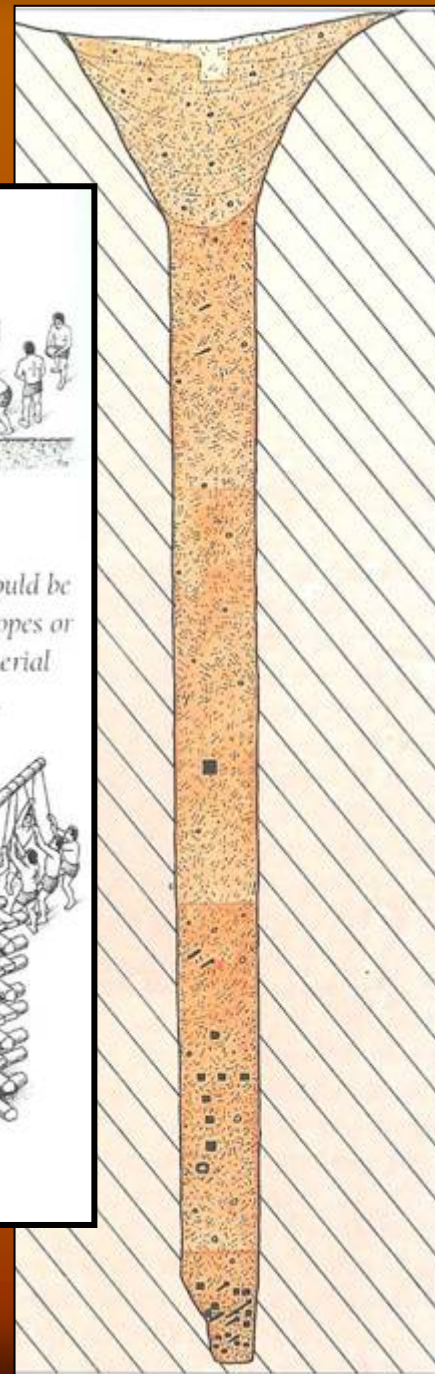
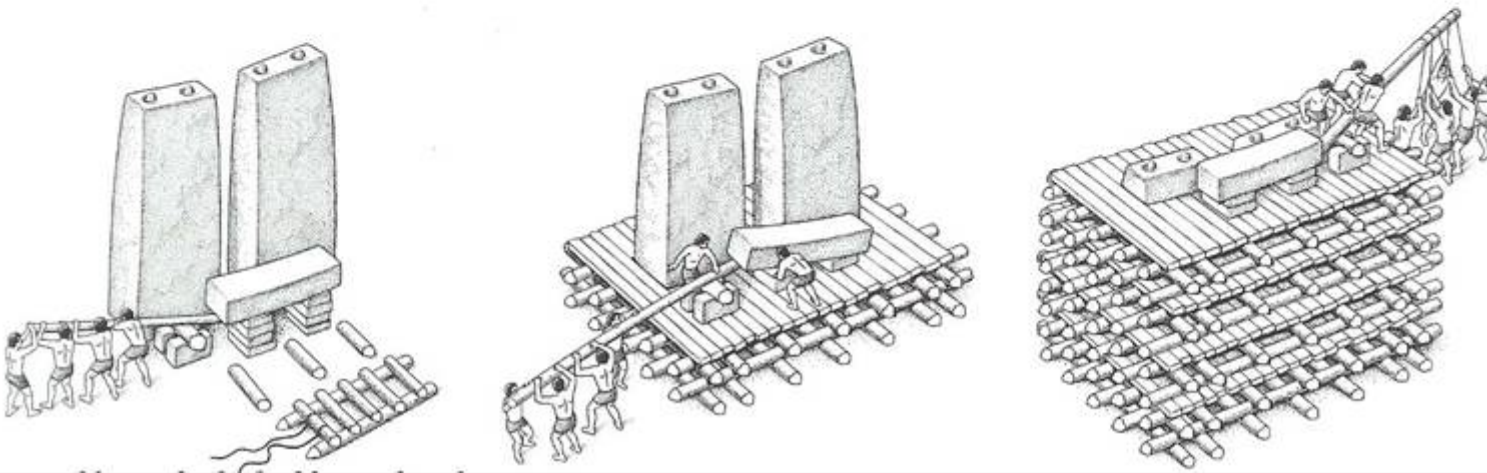
Rekonstrukce vztyčování kamenných bloků

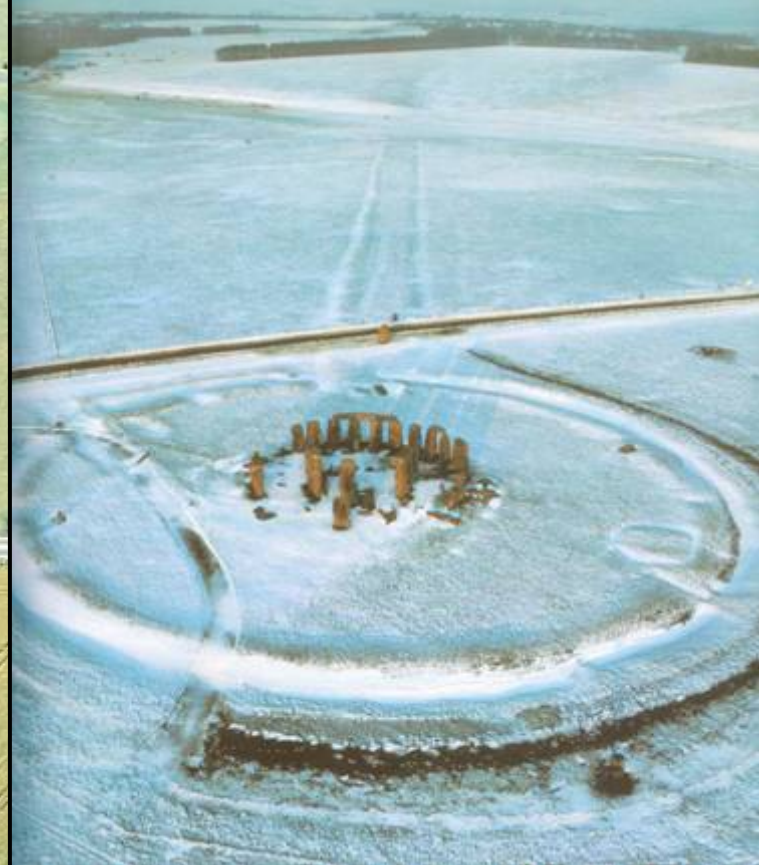

Possible method of raising a vertical

First a foundation pit was dug, with a sloping back edge forming a ramp. The sarsen was then moved, base first, along rollers towards the ramp, until its centre of gravity lay just behind the leading roller. By levering, pulling and weighting the sarsen with

stones, it could then be moved to a standing position. It could be made fully vertical either with gangs of men hauling on ropes or with an A-frame providing leverage. Finally, packing material was used around the base to secure the sarsen in position.

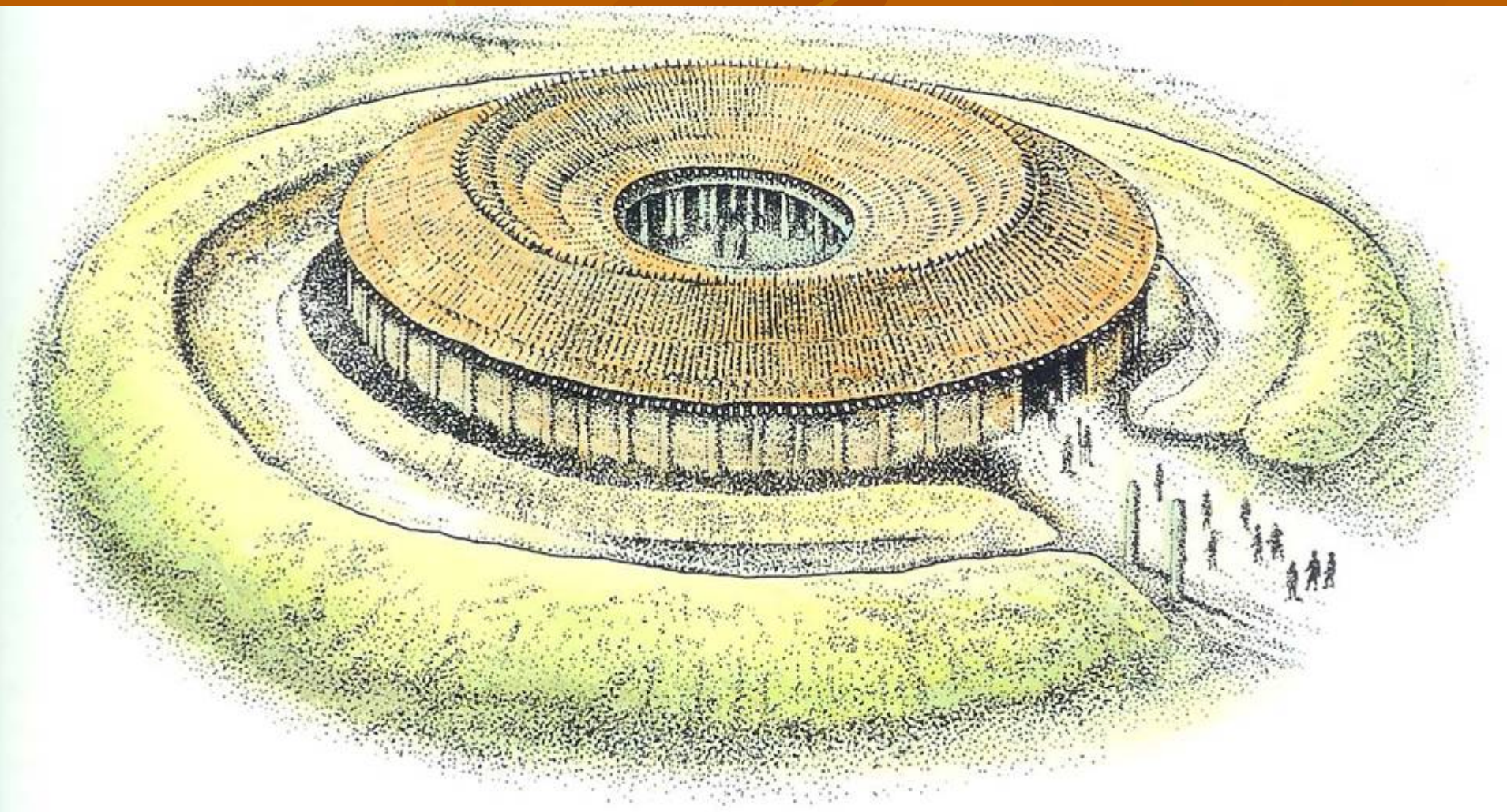

LETECKÉ SNÍMKOVÁNÍ

WOODHENG: megadendrická stavba

Pobřeží Norfolku: **kruhový dřevěný objekt** (stáří: cca 2000 př.Kr.)

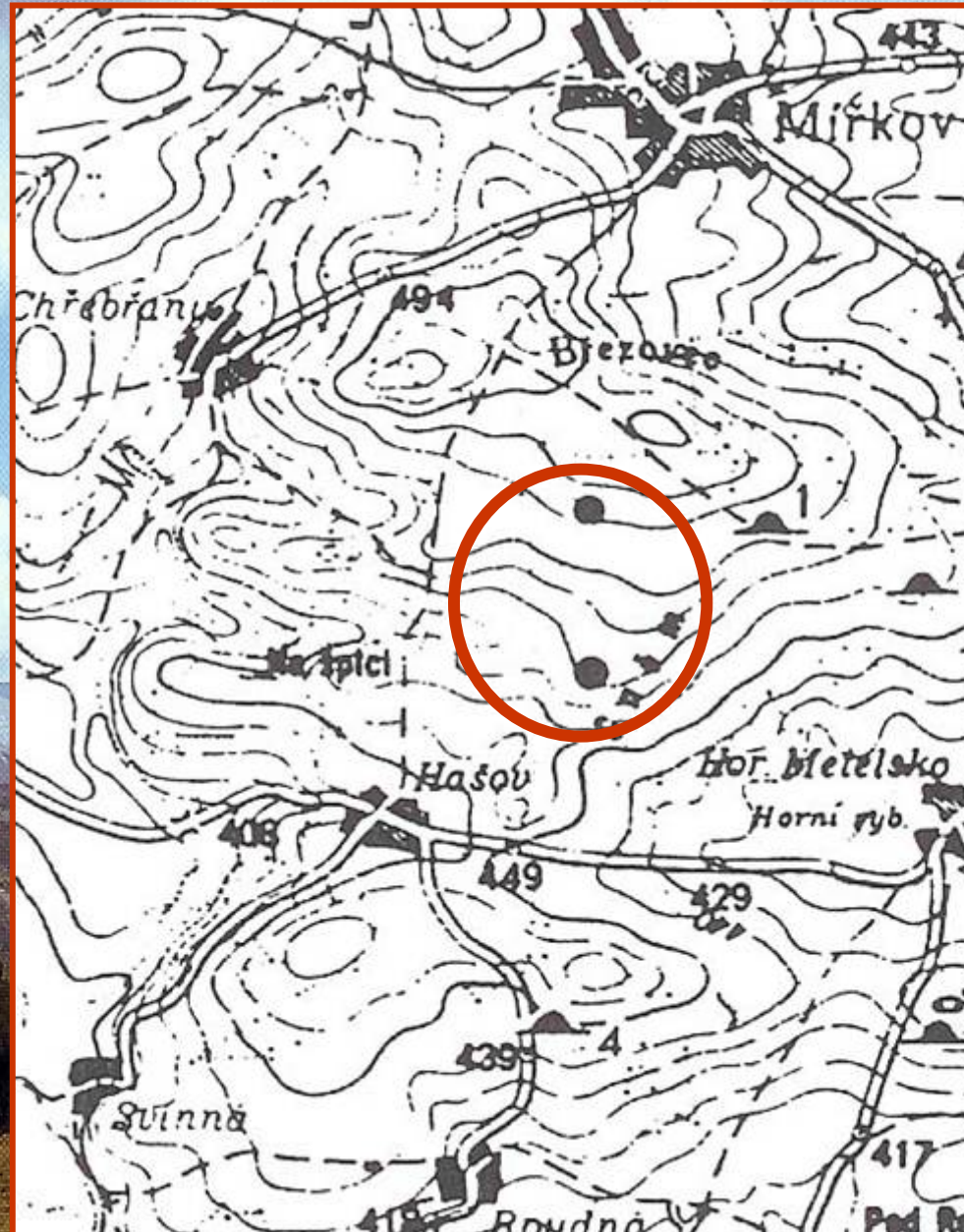
SEAHENGE

ČECHY: Horní Metelsko

Výška náspu: 30 cm
Hloubka příkopu: 30-50 cm

Velikost: 114, resp. 98 m (průměr)
Vzdálenost obou objektů: 650 m

